

**Biblioteka Publiczna
im. Marii Konopnickiej
w Suwałkach**

**NATAN (NAUM) ADELSON
(1921-2010)**

ostatni strażnik suwalskiego kirkutu

zestawienie bibliograficzne na podstawie zbiorów
Biblioteki Publicznej im. Marii Konopnickiej w Suwałkach

Suwałki, 2018

Wstęp

Niniejsze krótkie zestawienie bibliograficzne dotyczy osoby Natana Adelsona, ostatniego (nieżyjącego już) strażnika żydowskiego cmentarza (kirkutu) mieszczącego się przy ulicy Zarzeczce w Suwałkach. Wprawdzie niewiele jest materiałów dotyczących tej postaci, jednak postanowiliśmy wskazać naszym Czytelnikom te źródła, którymi dysponuje nasza Biblioteka.

Wszystkie opisy zostały sporządzone z autopsji. Uszeregowano je w porządku alfabetycznym, według nazwiska autora, przy wydawnictwach zbiorowych według tytułu publikacji. Prezentowane publikacje (wydawnictwa zwarte i artykuły z czasopism) zostały wydane w latach 2002 do 2017.

Mimo upływu lat pamięć o dawnych mieszkańcach Suwałk jest wciąż aktualna. Jak pisze Maciej Ambrosiewicz w *Suwałkach od początku XIX wieku do października 1939 roku żyły obok siebie społeczności katolików, prawosławnych, ewangelików i wyznawców mojżeszowych. Zasób naszej wiedzy o poszczególnych grupach wyznaniowych jest zróżnicowany. Z krajobrazu miasta zniknęła w wyniku dramatycznych wydarzeń drugiej wojny światowej społeczność żydowska, ściśle związana z wyznaniem mojżeszowym. Ślady materialnej obecności Żydów możemy spotkać w wielu miejscach Suwałk. (...) odtworzono cmentarz ze zniszczonymi przez Niemców nagrobkami, są budynki, w których mieściły się różne żydowskie instytucje, są ulice i place, na których Żydzi spotykali się z Polakami, Litwinami, Niemcami czy Rosjanami¹.*

---

¹ M. Ambrosiewicz, *Sztetl z długą ulicą*, Suwałki 2016, s. 7.

WYDAWNICTWA ZWARTE I ARTYKUŁY Z CZASOPISM

Ambrosiewicz, Maciej

1. Suwalscy rabini / Maciej Ambrosiewicz // „Rocznik Augustowsko-Suwalski”. – 2012, T. 12, s. 117-128
2. Sztetl z długą ulicą = Shtetl whit a long street / [Maciej Ambrosiewicz ; red. Marek Starczewski ; projekt graf. Joanna Górecka ; tł. na jęz. ang. Elżbieta Rzemieniewska ; konsultanci Sławmir Filipowicz i Adam Czesław Dobroński ; autorzy fot. Maciej Ambrosiewicz i Jarosław Borejszo]. - Suwałki : Stowarzyszenie Inicjatyw Społeczno-Kulturalnych "Nad Czarną Hańczą", 2016. - 281, [3] strony : ilustracje : fotografie, plany, rysunki ; 28 cm. passim

Bacewicz, Jan

3. Ślady żydowskie, [w:] Ulicami i uliczkami Suwałk / Jan Bacewicz. – Suwałki : Wydawnictwo Mirosław Basiewicz, 2008. – S. 133-138
4. Ślady żydowskie, [w:] 285 lat Suwałk / Jan Bacewicz. – Suwałki : Stowarzyszenie Kulturalne „Bibliofil” w Suwałkach, 2005. – S. 34-38

Czyżewska, Weronika

5. Strażnik pamięci. Naum Adelson, ostatni suwalski Żyd / Weronika Czyżewska. - Fot. // „Almanach Sejneński”. - (2006/2008), [t.] 6, s. 164-183

Dunat, Bożena

6. Ziemie odżydzone : 7 lat temu umarł ostatni / Bożena Dunat. - Fot. // „Nie”. - 2017, nr 51/52, s. 4-5

Maciejewski, Stefan

7. Historia jedna z wielu, [w:] Romans z Suwalszczyzną / Stefan Maciejewski. - Suwałki : Wydawnictwo Hańcza, 2008. - S. 323-333

Matusiewicz, Andrzej

8. Samorząd miejski w Suwałkach w okresie międzywojennym / Andrzej Matusiewicz // „Rocznik Augustowsko-Suwalski”. – 2003, T. 3, s. 15-34

Sporek-Czyżewska, Małgorzata

9. Kamień / Małgorzata Sporek-Czyżewska. - Fot. // „Almanach Sejneński”. - 2002, [t.] 1, s. 34-43

Suwałki

10. Suwałki : miasto nad Czarną Hańczą : praca zbiorowa / pod red. Janusza Kopciała ; [aut. tekstów Maciej Ambrosiewicz et al. ; oprac. graf. Stanisław J. Woś]. - Suwałki : "Hańcza" : na zlec. Biblioteki Publicznej im. Marii Konopnickiej, 2005. - 1071, [1] s. : il. (w tym kolor.), fot., mapy, pl., rys. ; 25 cm. passim

Opracowała Anna Kaszuba

Biblioteka Publiczna im. Marii Konopnickiej (Suwałki)